

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתפ

ערב שבת קודש

פרשת נשא

א' בסיוון ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעלידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

משה רבינו ודוד המלך⁷⁷.

בהתוועדויות חגיגה שבועות [שהתקיימו ביום טוב שני לפני השקיעה] נהג הרבי נשיא דורנו לעורר על-דבר חינוך, ועל-דבר שיעורי חת"ת.

יש מנגנים בהתוועדות זו ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה, ועוד. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. לאחר זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט שנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בכות, נייע זשוריצי.

ה'תהלוכה' לבתי-הכנסת לשמח יהודים בשמחת יום טוב וכו', שייכת במיוחד לחגיגה שבועות⁷⁸.

יום חמישי

ז' בסיוון - אסרו-חג⁷⁹

כנהוג בכל שלושת הרגלים (וקל-יחומר בזמן

77) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שיא.

78) לקוטי-שיחות כרך ח עמ' 252. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שיב. התהלוכה הראשונה היתה בשנת תשט"ו ('התקשרות' גיליון מה עמ' 9. גיליון פט עמ' 17 הע' 7, וש"ט).

79) על השמחה המיוחדת ביום זה, ראה שו"ע אדה"ז סי' תצד סי"ט. נתבאר בלקוטי-שיחות כרך כח עמ' 24, ובלה"ק בס' 'שולחן המלך' ח"ב עמ' קמא.

לבני חו"ל: יום-טוב שני. בהזדקק נרות מברכות: 'הדליק נר של יו"ט' ו'שהחינו'. ערבית, קידוש וברהמ"ז של יו"ט. בשחרית מוציאים ב' ס"ת, י"ג מידות וכו' כדאיתמול, בספר הראשון קוראים ה' קוראים בפ' ראה 'כל הבכור', ח"ק. בספר השני קוראים למפטיר כדאיתמול. הפטרה בחבקוק (ספ"ב): 'וה' בהיכל קדש...! הזכרת נשמות (ולא ביום א' דחגה"ש), אב הרחמים, מוסף כדאיתמול, ונושאים כפיים גם היום. קידוש וברהמ"ז של יו"ט [ביום ב' אין מנהג לאכול מאכלי חלב - ע"פ לוח כולל חב"ד]. הרבי התוועד בסוף יום ב'. למחרת, יום ח' סיוון - אסרו-חג.

בדבר בני חו"ל הנמצאים ביו"ט בארה"ק ולהיפך - ראה הנלקט בס' 'נתיבים בשדה השליחות' עמ' קג ואילך.

מתן-תורה), עורכים בכל אסרו-חג [או בימים הסמוכים לו] 'כינוס תורה' בכל מקום שאפשר⁸⁰.

בשנת תשל"ט⁸¹ הציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לערוך - ביום נפרד - 'כינוס תורה' גם לנשים, בקשר לעניינים הנוגעים לנשי ובנות ישראל.

כמו-כן עורר אודות הדפסת קבצי חידושי-תורה שנאמרו בהזדמנויות אלו, ובכלל. ימי התשלומין:

עניינם - אצירת גילויי החג, שלא יאברו בטרדת הזמן⁸².

ההוספה בתורה ובצדקה דימי התשלומין שייכת גם אם בחגיגה שבועות נעשו כל העניינים בשלימות⁸³.

בהמשך למדובר⁸⁴ אודות כינוסי ילדים בימים שלפני חגיגה שבועות, והבאתם בחגיגה שבועות עצמו לקריאת עשרת הדיברות, הציע הרבי נשיא דורנו הוראה, ועל-מנת לפרסמה:

לאסוף ולכנס ילדי ישראל הן בנים והן בנות, גם בימי התשלומין לחגיגה שבועות, ומה טוב - עד י"ב בסיוון ועד בכלל, לכנסם פעם אחת, ומה טוב - פעמיים: פעם אחת לכנסם בבתי-הספר שם לומדים הם תורה, בהוספה על סדר לימודם הרגיל, ועוד פעם לכנסם בבית-הכנסת, "מקום שמגדלין בו תפילה".

על-דרך זה יש לנהוג בבתי-הספר ובתי-הכנסת שבארץ-הקודש. ובארץ-הקודש בנוסף לזה יכנסו אותם גם במקומות הקדושים, ובמיוחד בכותל המערבי שאין השכינה זזה ממנו, ובמערות-המכפלה (ובוודאי יקבלו רשיון לכך), וגם בקבר רחל אימנו⁸⁵.

80) שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ח סי"ט.

81) שיחת יום ב' דחגיגה שבועות, הנחת הת' סנ"ו.

82) מדברי אדה"ז - ספר-השיחות תרח"ץ עמ' 285.

83) שיחת מוצש"ק במדבר תשל"ט, הנחת הת' סי"ט.

84) בער"ח סיון תש"מ, לקוטי-שיחות כרך כ"ג עמ' 249.

85) משיחת ש"פ נשא תש"מ, לקוטי-שיחות שם עמ' 259.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' בסיון ה'תשע"א – ח' בסיון ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	א' בסיון	הלי קדוש החדש פרק יח-יט. הלי תעניות... בפרקים אלו. פרק א.	הלי גניבה פרק ו.	מ"ע קג. נט.
ש"ק	ב' בסיון	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע נט.
א'	ג' בסיון	פרק ה. הלי מגילה וחנוכה... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע נט. ספר משנה תורה: הלכות מגילה וחנוכה... בפרקים אלו. פרק א-ב.
ב'	ד' בסיון	פרק ג-ד. תורת חכם וגוי. ספר נשים והוא ספר רביעי... הלי אישות... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	שם: פרק ג-ד. מ"ע ריג.
ג'	ה' בסיון	פרק ב-ד.	הלי גזילה ואבידה... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ריג.
ד'	ו' בסיון	פרק ה-ז.	פרק ב.	מל"ת שנה.
ה'	ז' בסיון	פרק ח-י.	פרק ג.	מל"ת שנה.
ו'	ח' בסיון	פרק יא-יג.	פרק ד.	מל"ת שנה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', א' בסיון	4.09	3.01	4.36	5.43	9.05	12.39	1.14	7.42.4	8.10
ש"ק, ב' בסיון	4.09	3.01	4.36	5.43	9.05	12.39	1.14	7.43.0	8.11
א', ג' בסיון	4.08	3.00	4.35	5.42	9.05	12.39	1.15	7.43.5	8.11
ב', ד' בסיון	4.08	2.59	4.35	5.42	9.05	12.39	1.15	7.44.0	8.12
ג', ה' בסיון	4.08	2.59	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.44.5	8.12
ד', ו' בסיון	4.08	2.58	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.0	8.13
ה', ז' בסיון	4.07	2.58	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.5	8.13
ו', ח' בסיון	4.07	2.58	4.34	5.42	9.05	12.40	1.16	7.45.9	8.14

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם). שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
נשא	7:05	8:23	7:21	8:26	7:13	8:27	7:21	8:24
חג-השבועות	7:07	8:25	7:23	8:28	7:16	8:30	7:23	8:26
בהעלותך	7:09	8:27	7:24	8:30	7:17	8:31	7:25	8:28

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות, אומר 'אב הרחמים'.

אשרי, יהללו, חצי-קדיש.

תפילת מוסף:

* בפסקה "ומנחתם ונסכיהם" אומרים (במקום "ושעיר לכפר") "ושני שעירים לכפר".

נשיאת כפיים: הכול מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית. גם ידי הכהנים מכוסות בטלית.

כוהן קטן שהגיע לחינוך (ואפילו מגיל שש), נושא את כפיו בכרכה עם כוהנים גדולים כדי להתחנך במצוות.

כשהכהנים נושאים כפיהם במוסף של יום-טוב אומר הקהל "ריבוננו של עולם..." – בשעה שהכהנים מנגנים דווקא, אבל כשהכהנים אומרים את התיבות, צריך לשמוע. כשמנגנים הכהנים לפני התיבה "וישם", אומר הקהל "ריבוננו של עולם... הצדיק". כשמנגנים לפני תיבת "לך" – "ואם... אלישע". כשמנגנים לפני תיבת "שלום" – "וכשם... לטובה". וכשהכהנים אומרים תיבת "שלום", מסיימים "ותשמרני ותחנני ותרצני". אדיר במרום אומרים אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על פניו.

הכהנים נשארים על הדוכן עד אחר סיום קריש תתקבל'. כך נהגו אצל הרבי. במקום שירורדים הכהנים לפני-כן, יש להימנע מלומר להם אז "יישר-כוח".

היום יום השנה להסתלקות מורנו רבי ישראל בעש"ט נבג"מ זיע"א (תק"כ), ומנוחתו כבוד

ועפ"י יש להזכיר את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

(60) כ"ק אדמו"ר מהור"צ, 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רכ. והוראת הרבי שכן נכון לנהוג – 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' נח"נט.

(61) שעיר עם שתי-הלחם ושעיר לחובת היום. שעיר-הכולל פ"מ

סט"ו. קובץ 'יגדיל תורה' ברוקלין, גיליון יב.

(62) היום-יום, טו בתשרי. לקוטי-דיבורים ח"א עמ' 58. 'ציצית הלכה למעשה' פ"ב סכ"ז"כח וש"נ.

(63) סיפר הרה"ח ר' אשר-לעמיל שי הכהן, שהרבי שאלו מדוע לא הביא את בנו בן השש לנשיאת-כפיים (תשורה) לנישואי רוט-דרוק, כ"ט תשרי תשס"ב עמ' 151). וכן בנטעי גבריאל יו"ט ח"ב, ה' נ"כ פרק טב ס"ו.

(64) שו"ע אדה"ז סי' קכח סמ"ט.

(65) 'רשימות', היום יום וס' המנהגים שם.

(66) ראה משנה-ברורה סי' קכח ס"ק ס. ואפשר לברכס רק בהושטת-ידי ותולא.

הרבי היה מברך כל כוהן: "יישר-כוח, כוהן!". הכהנים נוהגים להשיב: "ברוכים תהיו".

במז'יבדו".

מאכלי חלב: נוהגים לאוכלם בשחרית אחר קידוש. אחר-כך מברכים ברכה אחרונה וממתינים שעה אחת, ואוכלים סעודת יום-טוב, הכוללת בשר.

כמורכן שותים היום רביעית יין לשמחת יום טוב.

סעודת יום-טוב: חובתה המיוחדת בחג-השבועות – כדי להראות שנוח ומקובל לישראל יום שניתנה בו התורה. אך ודאי אין "לבסומי...".

"מנהג הוא אצל רבותינו נשיאנו לומר 'תורה' בחג-השבועות בעת סעודת יום-טוב וגם לספר סיפור ממורנו הבעש"ט. ונכון לנהוג כך".

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה נוהג להזכיר גם את

(67) על הדיון והמסקנא בקשר ליום ההסתלקות, ראה בספר-השיחות תרצ"ט עמ' 333, וש"נ, וב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שי. אודות ההסתלקות, ראה 'רבי ישראל בעש"ט' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ב פרק כד. צילום המצבה, בימי חב"ד ביום זה.

(68) שו"ע אדה"ז סי' תצד סט"ו. בטעמי המנהג (שלא יכלו לשחוט ולהכשיר הכלים בשבת; לפי שדוד המלך נסתלק בעצרת והיו כל ישראל אוננין בו ביום ואסורים באכילת בשר; מפני שהתורה נמשלה לדבש וחלב) – ראה בארוכה בקובץ 'אהלי שם' כרך ו' עמ' רא ואילך, וש"נ.

(69) מנהג אדמו"ר מהור"צ – 'רשימות' ח, עמ' 14. מנהג הרבי – 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שז. לוח כולל-חב"ד.

(70) של"ה מסכת שבועות ד"ה ההפטר, ומציינים לש"ך יו"ד סי' פט ס"ק טו. 'שערי הלכה ומנהג' חיו"ד סי' יא (וראה מה שכתבתי בעניין זה בגיליון תשע"ט), וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח. זאת, גם בחבל וחמאה, אך כמובן, מלבד גבינה קשה שממתינים אחריה שש שעות (רובן ככולן של הגבינות הכשרות למהדרין בארה"ק כיום, אינן "קשות").

'וראה פמ"ג לשר"ע יו"ד סי' פט, שפתי-דעת ס"ק ז, דהפסק שעה – מחליף קינוח" (אג"ק כרך כ עמ' רפט, שערי הל' ומנהג יו"ד סי' יא).

ההמתנה (אפילו בשש שעות מבשר לחלב) היא מגמר האכילה של סוג אחד עד תחילת האכילה של הסוג השני, ולא מגמר הסעודה או ברכה אחרונה עד תחילת הסעודה (דגול מרבבה ר"ס פט, ודלא כערוה"ש שם סוס"ד).

(71) מצווה – שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ז. וראה חוה"מ כהלכות פ"א ס"ז.

(72) חובה – שו"ע אדה"ז שם. וצ"ל רביעיית, 'תורה אור' לאדה"ז עמ' 198.

(73) שו"ע אדה"ז סי' תצד סעיף חי. וראה רשימות-דברים (חיתריק) ח"א עמ' שלב.

(74) רשימת כ"ק אדמו"ר, ספר-המנהגים עמ' 38 וש"נ.

(75) ספר-השיחות תש"ד עמ' 140.

(76) תורת מנחם תשכ"ד כרך מ, עמ' 57.

הכנה למתן תורה ובירור המידות

שתי הכנות כלליות למתן תורה: בירור המידות בספירת העומר והביטול לבעל הרצון בהקדמת נעשה לנשמע • כיצד רומז המדרש לביטול הגוף והכנותו, בג' לבושי הנפש? • מהו הקשר המיוחד של לימוד מסכת סוטה לספירת העומר, ומדוע נקראו שתי הנפשות "שתי אחיות"? • בירור נפש הבהמית ייתכן דווקא בהתעוררות אהבה שלמעלה מטעם ודעת • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הראשונה. וכן הוא בנוגע למתן-תורה, שכלל חג השבועות נעשית נתינת התורה מחדש, ולכן אנו אומרים "זמן מתן תורתנו" לשון הוה², היינו שמתן-תורה נעשה עתה.

ועל-פי זה נמצא, שביום . . . חמשה בסיון - צריכה להיות ההכנה למתן תורה, שהכנה זו היא הקדמת נעשה לנשמע.

וכיון שמדובר אודות הכנה לקבלת התורה, שהיא עניין כללי הנוגע לכל העניינים - הרי גם ההכנה צריכה להיות באופן כללי, דהיינו, מצד עצם הנפש הכוללת את כל הכוחות.

ויתרה מזו: כיון ש"מעלין בקודש"⁸, הרי בכל שנה נעשה עניין מתן תורה באופן נעלה יותר ("א טיפערער"), ובמילא צריכה להיות באופן נעלה יותר גם הקדמת נעשה לנשמע, שהוא עניין ביטול עצם הנשמה - שאין בה הגבלות, ולכן יכול ביטולה להיות תמיד באופן נעלה יותר - לבעל הרצון.

ועוד פרט בזה: כיון שהתורה ניתנה לנשמות בגופים דווקא, צריכה להיות ההכנה של הקדמת

א. איתא בגמרא¹: "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע".

כלומר: אף-על-פי שהפסוק "נעשה ונשמע" נאמר בסוף פרשת משפטים², בפרשת "ואל משה אמר עלה אל ה'³ - מפרש שם רש"י: "פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות, וכד' בסיון נאמר לו עלה". ועל-פי זה מפרש את הכתוב "וישכם בבוקר" שהיה "בחמשה בסיון", ובו ביום היתה אמירת "נעשה ונשמע" [...].

ב. והנה, ידוע מה שכתוב בכתבי האריז"ל⁵ על הפסוק "והימים האלה נזכרים ונעשים", שבכל שנה ושנה חוזרים ו"נעשים" העניינים שהיו בפעם

- (1) שבת פח, א.
- (2) כד, ז.
- (3) שם, א.
- (4) שם, ד.
- (5) רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
- (6) אסתר ט, כח.

אין קוראים מגילת רות⁴⁸, ואין אומרים 'אקדמות'⁴⁹.

בספר הראשון קוראים בפרשת יתרו מ"בחודש השלישי" עד סוף הפרשה. את עשרת-הדברות קוראים ב'טעם העליון'⁵⁰. בשעת קריאת-עשרת הדברות - עומד הקהל, ופניו אל ספר-התורה⁵¹.

מניחים את הספר השני על הבימה מימין הספר הראשון⁵², ואומרים חצי-קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר "וביום הביכורים", ומפטירים במרכבה דיחזקאל⁵³. מעלים גדול וחכם למפטיר. ויש נוהגים שגם הקורא הפטרה זו בלחש עם המפטיר קורא אותה בעמידה, מפני כבודה⁵⁴.

בארה"ק, לאחר ברכות ההפטרה - הזכרת נשמות⁵⁵.

מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֵל (רח"ל) בשנה הראשונה למות אביו או אימו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות⁵⁶.

רבותינו נשיאינו דייקו לאחוזו בעין החיים של הספר-תורה בעת אמירת "יזכור"⁵⁷.

בהזכרת נשמות אומרים: "בן/בת פלונית"⁵⁸.

"וכידוע מנהג החסידים להזכיר גם את כ"ק מו"ח אדמו"ר (וכן את רבותינו נשיאינו שלפניו, בנוגע לאלו שהכירו אותם), שזהו עניין שפעולתו היא עבור האומר..."⁵⁹.

(48) פסקי הסידור אות קסו. ואכן מנהג זה אינו נהוג כלל אצל חסידי חב"ד, אף שהובא בשו"ע אדה"ז (סי' תצ ס"א, תצ ס"ב) - 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קע"א. רצו. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ש.

(49) זו ההוראה לרבים ולדורות - ספר-המנהגים שם, לקוטי-שיחות חל"ג עמ' 231.

(50) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' תצד ס"א.

(51) ספר-המנהגים עמ' 44. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' דש.

(52) רמ"א סי' קמז ס"ח.

(53) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז שם ס"ה.

(54) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז שם ס"ו.

(55) בחו"ל מקיימים הזכרת נשמות ביום-טוב שני, כדלהלן הערה 80.

(56) הוראת אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' רכ"א, וש"נ.

(57) לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 233. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' שט.

(58) סידור 'תורה אור' עמ' 259, וכן נהג הרבי, 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' קסו.

(59) משיחת אח"פ תשכ"ו (תודה למערכת 'הנחות בלה'ק').

הקצרות, "המעביר שינה" ו"ברכת התורה"⁴⁰. לאחר סיום הלילה טוב לישון מעט, כדי שיהיה אפשר להתפלל בכוונה⁴¹.

שחרית: בבית-המדרש של רבותינו נשיאינו התחילה התפילה בשעה הרגילה בכל שבת ויום-טוב⁴².

הלל שלם⁴³, קדיש תתקבל. שיר-שלי"ם ליום רביעי, הושיענו, קדיש יתום.

מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: כל בני-ישראל, גם הקטני-קטנים/ות (מבן חודש ומעלה, ואף לפני כן⁴⁴) יהיו בבית-הכנסת (לכל הפחות) בעת קריאת עשרת הדברות⁴⁵.

מוציאים שני ספרי תורה. י"ג מידות - פעם אחת⁴⁶. "ריבונו של עולם", בריך שמי⁴⁷. שמע, אחד אלקינו, גדלו וכו' עד "ישועה ורחמים".

(40) סידור אדמו"ה" (הוספות לשו"ע ח"א עמ' 347. במהדורה החדשה ס"ע תרח).

(41) לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 225. וראה היום-יום י' בשבט, בשם אדמו"ר הצמח-צדק: "מוטב לאכול כדי להתפלל מאשר להתפלל כדי לאכול".

(42) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ש.

(43) ראה בס' "מאמרי אדה"ז ע"פ התורה והמועדים" ח"א עמ' שמא, שיעקר ההלל (התגלות הכתר הוא הרצון, עיי"ש), הוא בחג השבועות.

(44) לקוטי-שיחות כרך כג עמ' 251, ועמ' 256 (אם הבריאות מרשה להם - ראה לעיל הערה 8). וכמוכן על המארגנים להשתדל למניעת הפרעות מהם (ראה שו"ע אדה"ז סי' צח סוס"א וסי' קכד סו"י מהשל"ה).

(45) לקוטי-שיחות כרך כח עמ' 315. הטעם כמובא בלקו"ש (כג, עמ' 254) מפסיקתא דר"כ, שקריאת עשרת-הדברות היא בדוגמת יום מתן-תורה, ולכן יש לכנס את ילדי ישראל לשמיעתה או. והרי ברור שהכוונה בזה היא דווקא לקריאתה בציבור כתקנת חז"ל.

על-כן, בתי-חב"ד רבים מארגנים מניין מיוחד לקריאת התורה בשעה הנוחה לילדים, ובו שישא אנשים שלא שמעו עדיין את הקריאה (או שבשעת שמיעתם התנו שאם יזכו לשמוע באופן כשר אח"כ עם הילדים, הרי עכשיו הם מכוונים שלא לצאת כלל), ואח"כ אמירת הפסוקים, דברי התעוררות, ומחלקים פרסים וכו'. בדבר עריכת הגרלות, עדיף לארגן זאת באיסרו-חג, ואז גם להעניק בפועל את כל הפרסים (גם כאלה שהם מוקצה) לזוכים.

(46) מסתבר שגם המתפלל בביכ"נ שלפי הנוסח שלהם אומרים זאת ג"פ, א"צ לומר זאת עמהם (ראה תהילה-לדוד סי' סו ס"ק ז, ושו"ת אגרות-משה אור"ח ח"ג סי' פט).

(47) סידור אדה"ז.

(7) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. ובכ"מ.
(8) ברכות כה, א. וש"נ.

נעשה לנשמע לא רק מצד הנשמה, אלא גם מצד הגוף, והיינו, שגם באיברי הגוף יורגש הביטול שמצד עצם הנשמה לבעל הרצון. וכאמור לעיל, שבכל שנה צריך להיות באופן נעלה יותר.

ג. נוסף על ההכנה בהקדמת נעשה לנשמע, ישנה גם ההכנה של ספירת העומר, שעניינה הוא בירור מדות נפש הבהמית (כמדובר לעיל⁹), כמו שכתוב¹⁰ "וספרתם לכם", דהיינו, שצריכים להאיר את כל ז' מדות נפש הבהמית כפי שכל אחת כלולה מז', ולכן הספירה היא מ"ט יום, ז' פעמים ז'.

ועל-ידי בירור נפש הבהמית נעשית תוספת עלייה גם בנפש האלקית, כמדובר לעיל¹¹ בעניין "קוממיות"¹², ב' קומות¹³, קומת נפש הבהמית וקומת נפש האלקית.

ועל-ידי העבודה בבירור ז' המדות בפרטיות - באים ליום החמישים, שהוא עניין שער הנו"ן, ולא רק בחינת שער הנו"ן כפי שכולל את מ"ט יום, אלא גם לבחינת עצם שער הנו"ן, עצם הכתר¹⁴.

ובפרט בזמן הזה, שקביעות חג השבועות היא תמיד כששה בסיון, יום מתן-תורה - הרי ישנם ב' ההכנות: הן ההכנה של מ"ט ימי ספירת העומר (בירור מדות נפש הבהמית), והן ההכנה בהקדמת נעשה לנשמע (שהיא בחמשה בסיון, כנ"ל). ועל-ידי ב' עניינים אלו זוכים לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

ד. על-פי זה יש לבאר מה שכתוב במדרש¹⁵ בעניין ההכנה למתן תורה - "ויקח משה את הדם ויזרוק על העם"¹⁶, אמר להם הרי אתם קשורים, ענובים, תפוסים:

9 ד"ה להבין ענין ספירת העומר דש"פ בהו"ב, מבה"ח סיון (תו"מ ח"ב ע' 299 ואילך).

10 אמור כג, טו.

11 ד"ה הנ"ל (שם ע' 300). שיחת ש"פ הנ"ל סט"ו (שם ע' 314).

12 בחוקתי כו, יג.

13 ראה ב"ב עה, א ובחדא"ג מהרש"א שם.

14 ראה לקו"ת פרשתנו יב, א ואילך. ובכ"מ.

15 מכילתא שם.

16 משפטים כד, ח.

ג' לשונות אלו מורים על עניין הביטול, היינו, שבני-ישראל קשורים עם אלקות לגמרי, באופן שאין להם שייכות כלל לעניין אחר (וכנזכר בעניין הקדמת נעשה לנשמע, שהוא עניין הביטול לבעל הרצון).

ובפרטיות יותר:

דובר לעיל, שכיון שהתורה ניתנה לנשמות בגופים, צריך הביטול להיות גם מצד הגוף. ומזה מובן, שכיון שקיום התורה והמצוות צריך להיות בג' לבושי הנפש, מחשבה דיבור ומעשה - הרי גם הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, שהוא הכנה למתן תורה, צריך להיות בכל ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה.

ועניין זה נרמז בג' הלשונות הנ"ל: קשירה, עניבה ותפיסה.

ה. המדרגה הנעלית ביותר היא - קשירה, כפי שמצינו לגבי שבת שישנו "קשר של קיימא"¹⁷.

למטה מזה - עניבה, שלכן, קשירה (בקשר של קיימא) בשבת אסורה, מה שאין כן עניבה מותרת, כיון שאינה עניין של קיימא¹⁸.

למטה מזה - תפיסה (שהרי הסדר בדברי המדרש הוא מלמעלה למטה: קשירה קודם לעניבה, ומזה מוכח שתפיסה היא למטה מעניבה), כי, עניבה נקראת גם כן התקשרות, כפי שמצינו¹⁵ לעניין שבת, שעניינים שצריך לעשות בהם קשר, הרי כיון שקשירה אסורה בשבת - עושים בהם עניבה, ונמצא, שגם בעניבה ישנו עניין של התקשרות; מה שאין כן תפיסה היא באופן שאין בה עניין של התקשרות כלל, וכל עניין התפיסה מתבטא בכך שהוא מוגבל וסגור במקום מסוים ואינו יכול לצאת ממקום זה למקום אחר, אבל במקום שבו נמצא יכול לעשות כרצונו.

ו. והעניין בזה בשייכות לג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה:

מעשה - הוא דבר הקיים, "אין אחר מעשה כלום"¹⁹, ולכן גם בית-דין של מעלה מענישין על

17 שבת ק"ג, א.

18 ראה שבת שם. טוש"ע (ואדה"ז) או"ח סשי"ז ס"ה (ס"ג).

19 ע"פ לשון חז"ל - ר"ה כט, ב. ב"מ יז, סע"א. וראה ש"ך

יום רביעי

ו' בסיוון, חג השבועות

ממתינים להתפלל ערבית של חג עד לאחר צאת הכוכבים, כדי שיושלמו מ"ט ימי ספירת-העומר "תמימות תהינה", לפני שנכנס יום-טוב²⁶.

החלטות טובות: "חג-השבועות הוא זמן המוכשר לעשות הכול לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת-שמים, וכן להתעסק בתשובה בהנוגע לתורה באין מפריע משטן המקטר, כדוגמת זמן התקיעות בראש-השנה ויום הקדוש דצום הכיפורים"²⁷.

תיקון ליל שבועות:

נהגו כל ישראל להישאר ערים כליל שבועות. רובם נהגו, וכן מנהגנו, לומר 'תיקון' כנדפס²⁸. מי שלא הספיק לסיימו בלילה, יסיימו ביום²⁹.

הכרות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע³⁰: "יש תחת-ידי כתבי-יד אדמו"ר האמצעי, וכתוב שם שהוא מבטיח למי שיהיה נייעור כליל שבועות כל הלילה, שיוזכר ל'כתר תורה'".

"היו לילות שלא קראו בליובאוויטש קריאת-שמע שעל-המיטה: שביעי-של-פסח, הושענא רבה, ליל שבועות, וליל ראשון של פסח.

"בכלל, בכל לילה נהג כ"ק [אדמו"ר מהורש"ב] לקרוא קריאת-שמע (פרשה ראשונה³¹) בהגיע חצות לילה, אפילו אם נשאר ער לאחר מכן (אפילו כל הלילה), אלא שלא הבחינו בכך. בלילות שלא היה קורא קריאת-שמע שעל-המיטה - כנ"ל - היה מדבר לפעמים בעניין קריאת-שמע, ולפעמים בפירוש

26 שו"ע אדה"ז סי' תצד ס"ב.

27 היום-יום, ד סיוון, מתוך מכתב לבני הישיבות, מאג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ה עמ' עז. והורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

"מכתב זה, צריכים ללמוד, וגם לפרסמו בין אלה שאינם יודעים אודותיו" (תורת-מנחם - התוועדות' תש"י, עמ' 92). וראה

ספר-השיחות תש"ב עמ' 119.

28 שו"ע אדה"ז סי' תצד ס"ג, ע"פ המ"א שם, ומקורו מזהיר פ' אמור (צח, א), הנאמר גם ב'תיקון' עצמו, ש'חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה זה, והיו עמלים בתורה". וראה 'התוועדות'

תש"נ ח"ג עמ' 133.

29 הוראת אדמו"ר מהורש"ב צ' למנהלי הישיבה קודם חג השבועות תש"ד, 'קובץ ליובאוויטש' גיליון 3 עמ' 35.

30 ספר-המנהגים עמ' 44, מ'ספר השיחות - תורת שלום' עמ' 3.

31 ספר-השיחות תרצ"ו עמ' 1, ושי"נ.

המילות דקריאת-שמע"³².

תיקונים לנוסח 'תיקון ליל שבועות'³³:

"(א) בכל הדפוסים שראיתי³⁴, הסיום דספר יצירה הוא: '...נאמנת בפנים... אחד בפה ואחד בלב'.

"ואינו נכון. כי (נוסף לזה שחסר סיום בדבר טוב, הרי) נוסח זה אינו מובן כלל. וצריך להיות, כמו שהוא בכמה וכמה הוצאות דספר יצירה הנדפס כספר בפני-עצמו: "...נאמנת. ג' רעות ללשון: דיבור רע, והמלשין, והמדבר אחד בפה ואחד בלב. ג' טובות ללשון: שתיקה, ושמידת הלשון, ודיבור אמת'.

"(ב) ומעניין לעניין: ב'תיקון' שנדפס בסלאוויטא (ועוד) בהעתקת מאמרו של רשב"י: "אנן בחביבותא תליא מילתא, דכתיב...", הובאו רק שני פסוקים.

"וצריך להיות כבזהר: אנן בחביבותא תליא מילתא, דכתיב: 'ואהבת את ה' אלוך', וכתיב: 'מאהבת ה' אתכם', וכתיב 'אהבתי אתכם אמר ה'". נוהג נפוץ בין אנ"ש שלא לומר את נוסחאות ה'יהי רצון' ושלא לכוון ה'כוונות' כנדפס ב'תיקון'³⁵. כמורכב אין אומרים כלל את הקדישים' הנדפסים שם³⁶.

באשמורת הבוקר, מעט לפני עלות-השחר, נוהגים לטבול במקווה ארבע טבילות³⁷.

לאחר מכן, כשעלה השחר, יצא לצרכיו ויטול ידיו שלוש פעמים על כל יד (ולמעשה - נוטלים אז לסירוגין כמו תמיד), עם כל ההקפדות כדין נטילת-ידיים לסעודה, ואז יברך את כל הברכות: "על נטילת ידיים"³⁸; "אשר יצר"³⁹; "אלוקי נשמה"³⁹; הברכות

32 ספר-השיחות תש"ב עמ' 100.

33 לקוטי-שיחות כרך כח עמ' 315, בשינויים קלים.

34 בהוצאת 'רדלהיים' (ודפוס-צילום שלה בהוצאת 'אשכול'; ירושלים תשל"ה עמ' 158) נתקנו שתי טעויות אלו כפנים.

35 ראה 'המלך במסיבו' ח"א עמ' ריח. וע' בכיו"ב: אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א עמ' יח. היום-יום י"א אדר-א. ועוד.

36 'אוצר' ס"ע רנב.

37 שער-הכוונות, מובא בכף-החיים סי' תצד ס"ק ז, וב'תיקון'. יש לטבול קודם עלות-השחר לדעת הגרא"ח נאה ז"ל, שהוא כיום בתל-אביב בשעה 2:58.

38 "הוראה בחשאי" - 'שערי הלכה ומהג' או"ח ח"א ר"ס ד. וב'היכל מנחם' ח"ב עמ' ריג נדפסה הוראה ב'יחידות' שכן

מנהגו בפועל.

39 בקצות-השולחן סי' ה ס"ב ובבדי-השולחן שם ס"ק ג כתב, שאם לא יצא לצרכיו לא יברכנה, כי ברכה זו אינה חלק מברכות-השחר שנתקנו תמיד, וכבר כ"כ הברכיי"וסף סי' ו ס"ק ג בשם

האריז"ל, עיי"ש. אבל ראה ב'יחידות' שבהערה הקודמת.

השבועות, לא היתה רוח כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע נוחה מזה¹¹.

יום שלישי

ה' בסיוון, ערב חג השבועות

היו שנים שהרבי אמר שיחה על 'סיום' מסכת סוטה בלילה, בהתוועדות אור לערב יום טוב.

יש להוסיף ביום זה בכל ג' הקווין דתורה, עבודה, וגמילות חסדים, ובפרט בצדקה - הוספה מיוחדת באופן של 'פתיחה חדשה'¹².

הרגילים בנתינת צדקה בכל יום - בערב חג השבועות זה ייתנו גם בעד חג השבועות. ועל-דרך זה בכל ערב שבת קודש וערב יום טוב¹³.

יש להזכיר אודות נתינת צורכי החג לכל הזקוקים, ובהדגשה יתירה בנוגע לחג השבועות, הן מצד הנותן והן מצד המקבל¹⁴.

חג השבועות היה נקרא בליובאוויטש 'חג המצות', כי בו היו באים רבנים והרב מכונה 'מ"ץ' או 'מור"ץ': מורה צדקן חסידים לרבי¹⁵.

ברכתו הנהוגה של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לחג השבועות: "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות". מצווה להסתפר¹⁶ ולטבול לכבוד החג¹⁷.

קישוט בית-הכנסת: בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, וכן בקהילות חב"ד, לא נהגו בשתיחת עשבים והעמדת אילנות לכבוד החג¹⁸.

11 ספר-המנהגים שם, וש"נ.

12 שם עמ' קעט.

13 לקוטי שיחות כרך כח עמ' 315 ס"ג.

14 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1536, תשמ"ח ח"ג עמ' 390.

15 ספר-השיחות תרצ"ו עמ' 137 (כנראה שם, החל מזמן הצמח-צדק). ביאור העניין באריכות, בספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 487 ואילך.

16 אם שערות ראשו גדולות, מצווה להסתפר לכבוד יום טוב (שו"ע סי' תקל"א ס"א. וראה משנה-ברורה שם בשער-הציון ס"ק א, ובס' חוה"מ כהלכתו רפ"ג ובהערות).

17 הטבילה - מחצות היום ומעלה, לקוטי דיבורים ח"ג עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי מהרי"ח ח"ב דף ז, ב.

18 אם כי מנהגים אלו (עשבים - שגדלו סביב הר-סיני, ואילנות - להזכיר שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם) הובאו בשו"ע אדה"ז סי' תצד סיי"ד-ט"ו, ואף בלוח כולל-חב"ד - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רצג, וע"ש.

רצוי להשאיר אש דלוקה¹⁹ לצורך בישול והדלקת אש בחג. יש לזכור לכוון את שעון-השבת לתאורה כנדרש בליל שבועות.

הדלקת הנרות:

מדליקים (כמו בערב שבת) בזמן הנקוב בלוחות²⁰. מי שלא הדליקה אז, תדליק בלילה לפני הסעודה (מאש הדולקת לפני החג)²¹. המדליקה מברכת (למנהגנו - אחר ההדלקה, כמו בשבת²²): "להדליק נר של יום טוב" ו'שהחיינו'. יש אומרים שאיש המדליק, וכן אשה המקדשת לעצמה, לא יברכו 'שהחיינו' בהדלקה אלא רק בקידוש²³.

"כראי ונכון שיתחילו [הבנות] להדליק פעם הראשונה תיכף בחג השבועות, שאז יברכו שהחיינו גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר יום טוב... והמהדרות להתחיל בשבת קודש הקודמת - יקנו להן שמלה חדשה"²⁴.

הנוסח בברכת 'שהחיינו' (תמיד) הוא: "לזמן הזה" (הלמ"ד בחיריק)²⁵.

19 אם כי 'נר נשמה' ממש, אין מדליקין כלל לימי 'זכור' למנהגנו - המלך-במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' רכד.

20 כמנהגנו בכל ערב יו"ט, וכדמוכח בהתוועדויות תשמ"ט ח"ג עמ' 209 (ע"פ ההקלטה), שם מדבר הרבי על "הדלקה בעש"ק... ובפרט בערב יו"ט הבעל"ט 'זמן מתן תורתנו...". ומוסיף בהערה 25, "לא רק מתחילת המעתי-לעת, כי אם עוד לפני הקידוש ואפילו תפילת ערבית, ובפרט שההדלקה היא עוד לפני שהבעל מתפלל מנחה בבית-הכנסת". ואם היה המנהג שונה בחג השבועות, ללא ספק היה הרבי מזכיר זאת. ודלא כמ"ש בלוח עץ חיים ובפסקי תשובות (תצד, ב) שמצד 'תמימות' מדליקים (ובפרט שמברכות 'שהחיינו' על עיצומו של יום) בערב שבועות רק אחרי צאת הכוכבים. וראה בנסעי גבריאל הל' שבועות, בשו"ת שבסוף הספר סו"ס ג.

21 הקדמת (בן) הדרושה לטור יו"ד ח"א. מטה-אפרים תרכ"ה ס"ג. פסק הגאון בעל 'תורת-חסד', וכן מוכח בלקוטי שיחות כרך כד עמ' 297 הערה 69 - 'קיצור דיני נש"ק' עמ' לו.

22 שו"ע אדה"ז סי' רסג ס"ח, משום לא פלוג. ומש"כ אחרת בגיליון תתי"ט עמ' 12 - נפלה שם טעות.

23 ע"פ שחל בשבת פכ"ב סי"ז. בלוח כולל-חב"ד ע"ר נאמר שאיש המדליק לא יברך שהחיינו (בהדה"ו), אך בספר-המנהגים עמ' 60 נאמר רק שמי שמברך בהדלקה, לא יברך גם בקידוש.

24 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רסא. וראה שם ובשול"י הגליון אודות ברכה בלא בגד חדש.

25 כך מודפס בכל סידורי חב"ד. ראה בנושא זה ובדברי הרבי בו באריכות בגיליון תסב עמ' 19 הע' 43.

מעשה, שהוא דבר הקיים לעולם. וכלשון התניא²⁶: "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד". ונמצא שמעשה הוא בדוגמת קשר, קשר של קיימא.

דיבור - אינו דבר הקיים, ואפשר לבטלו בנקל - "אתי דיבור ומבטל דיבור"²¹, ועל אחת כמה וכמה שמעשה מבטל דיבור. ומכל מקום, כל זמן שלא נתבטל הדיבור - עדיין הוא בקיומו. ולכן עניין הדיבור הוא בדוגמת עניבה, שאפשר להתירה בנקל, ואף-על-פי-כן, כל זמן שלא הותרה - יש כאן חיבור והתקשרות (ולכן משתמשין בה בשבת כאשר אי אפשר לעשות קשר).

כיון שהתורה ניתנה לנשמות בגופים דווקא, צריכה

להיות ההכנה של הקדמת נעשה לנשמע לא רק

מצד הנשמה, אלא גם מצד הגוף

(עד שיעשה תשובה), מכל מקום, אין זה פועל על שאר כוחות נפשו, כיון שאין בזה עניין של התקשרות (דלא כמו בדיבור שיש בו עניין של התקשרות), ולכן יכול להאיר בו אור התורה והמצוות, כאילו לא היתה המחשבה בעולם כלל.

וזהו ביאור מאמר המדרש "הרי אתם קשורים, ענובים, תפוסים" - שהקדמת נעשה לנשמע, שהיא הביטול לבעל הרצון, צריכה להיות ניכרת ומורגשת בכל ג' הלבושים: מחשבה - "תפוסים", דיבור - "ענובים", ומעשה - "קשורים". ועל-ידי הביטול בכל הלבושים, וכן באיברי הגוף - נעשים כלי לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

ז. נזכר לעיל, שנוסף על ההכנה של הקדמת נעשה לנשמע, ישנה גם ההכנה של ספירת העומר, שהוא עניין ברור המדות של נפש הבהמית. וכידוע²⁶ שמתעם זה היה קרבן העומר משעורים, שהם מאכל בהמה, בדוגמת מנחת סוטה שבאה מן

25 ראה סוטה ג, ב. וש"נ.

26 ראה לקו"ת אמור לה, ד ואילך. תו"מ ח"ג ע' 63. וש"נ.

מחשבה - הרי אפילו בשעת המחשבה אין זה עניין של התקשרות, וראיה לזה - ממאמר רז"ל²² "מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה", והפירוש בזה - כמובן מדברי אדמו"ר הזקן בתניא³⁰ בפירוש מאמר רז"ל²² "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", שלאחרי שישנו המעשה, מצטרפת המחשבה למעשה, והרי צירוף זה הוא רק מצד טובו של הקב"ה, ש"טבע הטוב להיטיב"²⁴, ומזה מובן גם בנוגע למחשבה רעה - שגם אם לאחרי זה עושה מעשה, המחשבה אינה פועלת מאומה ואינה מצטרפת עם המעשה, וכאילו אינה בעולם כלל.

וזהו החילוק בין דיבור למחשבה: בדיבור ישנה התקשרות על כל פנים בשעת הדיבור, אלא שאפשר לבטלה לאחרי כן, אבל כל זמן שלא נתבטלה, הרי האדם מקושר עם הדיבור שדיבר (בדוגמת עניבה); מה

ח"מ ספ"א סקע"ו. פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי פכ"ח (טז, א).

20 פכ"ח (לב, א).

21 קידושין נט, א.

22 שם מ, א. וש"נ.

23 ספ"טז. פמ"ד (סג, ב).

24 ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה ד"ה מספרי הח"ן.

הלכות ומנהגי חב"ד

לחוד ונשים לחוד (כמובן וגם פשוט), שבה ידברו דברי תורה בכלל, ובמיוחד - בענייני אהבת ישראל ואחדות ישראל⁶.

צריכים לארגן 'כינוסים' של אנשים, של נשים⁷, ובפרט של ילדי ישראל, 'צבאות ה', בקשר ל'זמן מתן תורתנו': לפני מתן תורה - בתורת הכנה למתן תורה, ב'זמן מתן תורתנו' עצמו... וכן לאחרי מתן תורה - בימי התשלומין.

בכינוסים אלו [עד סיום חג השבועות] ובכל מקום יש להודיע ולפרסם שכל ילדי ישראל יגיעו לקריאת התורה דחג השבועות⁸.

תפילת מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.

פרקי אבות - פרק ו.

מוצאי שבת קודש: אין אומרים 'ויהי נועם', 'ואתה קדוש'⁹.

אין מתענים עד אחרי חג השבועות, אלא חתן ביום חופתו¹⁰.

יום ראשון

ג' בסיוון

תחילת שלושת ימי ההגבלה.

כשהסתפרו בימי הגבלה, קודם ערב חג

שבת קודש פרשת נשא

ב' בסיוון, "יום המיוחס".

קריאת התורה: לפי 'מנהג מדינתנו' (חומש 'תורה תמימה'²), ההפסקות בין העליות שונות מהנהוג ברוב החומשים, והן כדלהלן:

שני מתחיל: 'בני מררי' (ד, כט).

שביעי מתחיל: 'זאת חנוכת המזבח' (ז, פג).

אין אומרים 'אב הרחמים'.

"ההכנה העיקרית לקבלת התורה היא על-ידי לימוד התורה ובפרט הלכות החג, כולל ובמיוחד

- לימוד... העניין דמתן תורה³, וכן על-ידי ההוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל; קבלת החלטות טובות להוסיף בלימוד נגלה ופנימיות התורה, הלכות פסוקות, ובפרט בלימוד ספר הי"ד להרמב"ם⁴.

"בקשה נפשית: ביום השבת הבא עלינו לטובה⁵... בעלות המנחה... יתאספו בכל מקום ומקום רבים מישראל, אנשים ונשים וטף... להתוועדות רעים, עד לסעודה כפשוטה ("גדולה לגימה שמקרבת") - אנשים

1) שבו ביום נאמר לבני ישראל "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). ביאורי מעלת היום בכתבי הרבי הובאו בס' 'שערי המועדים - שבועות' סימנים יב-טז, ואודות שם היום - ר"ס יד.

2) שהרבי השתמש בו בקביעות לשמיעת קריאת התורה ולאמירת ההפטרה, וההפסקות שבו [ועד"ז בחומש 'העמק דבר' להנצי"ב, דודו של בעל התו"ת] הן 'מנהג מדינתנו'. וכך קרא הבעל"קורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן שנים רבות גם בפרשתנו (ומה שבהקלטותיו מופיעות ההפסקות כאן כמנהג העולם, צ"ע) - הרה"ח ר' יוסף יצחק ש"י אופן. וראה בעניין זה ב'התקשרות' גיליון תסט עמ' 18. ובגיליון תע עמ' 16 מובא על חומש נוסף שהשתמש בו בבית-חינו לעקוב אחרי הקורא.

3) ספר-השיחות ה'תשמ"ח ח"ב עמ' 462.

4) 'התוועדות' ה'תשמ"ח ח"ג עמ' 410 (ושם: "ומה טוב - במשך השבת" (שלפני חג השבועות)).

5) במקור - שבת מברכים וער"ח סיון ("שאו מתחיל כבר עניין האחדות דר"ח סיוון"...), וכלשכן בקביעות שנה זו.

אם בהתגלות לבו", שהכסיל (נפש הבהמית) חפץ בהתגלות האהבה ויראה, כי, עם היותם אהבה ויראה דקדושה, מכל מקום, כיון שהם בהתגלות ובמורגש, יש לו יניקה מהם. ולכן נקראים נפש האלקית ונפש הבהמית "תרתין אחתין", כיון שלפעמים יש לנפש הבהמית יניקה מנפש האלקית.

ח. והעצה לביטול יניקה זו היא - סדר העבודה של מנחת סוטה:

לכל לראש ישנו עניין התנופה על-ידי הכהן - "ולקח הכהן גו' והניף את המנחה לפני ה'"³⁷, שהוא עניין התגלות אהבה רבה של נפש האלקית, כידוע³⁸ ההפרש בין האהבה של אברהם לאהבה של אהרן, שהאהבה דאברהם היא בחינת "אהבת עולם", שהיא בהגבלה, והאהבה דאהרן כהנא רבא היא בחינת "אהבה רבה", שהיא בלי גבול.

ועל-ידי התגלות אהבה רבה של נפש האלקית אפשר לחדור ("דערנעמען") ולפעול על נפש הבהמית: על-ידי "אהבת עולם" - אי אפשר לפעול על נפש הבהמית, שהרי הוא "בהמה", ואינו מתפעל מעניינים שבהגבלה, על-פי טעם ודעת. ודווקא עניין "אהבה רבה" שלמעלה מטעם ודעת, כשנמשכת ובאה בהתגלות ובמורגש - יש בכוחו לפעול על הנפש הבהמית.

וזהו שמנחת סוטה היא משעורים, מאכל בהמה, שהוא עניין המדות שאינם על-פי טעם ודעת. אבל לא מדות שלמטה מטעם ודעת, אלא אדרבה - מדות שלמעלה מטעם ודעת, שהוא עניין אהבה רבה (כידוע³⁹ בעניין "בהמות"⁴⁰ לשון רבים, שיש בחינת בהמה שלמטה מטעם ודעת, ויש בחינת בהמה שלמעלה מטעם ודעת).

וזהו תוכן מאמר הזהר הנ"ל בעניין "תרתין אחתין", שעל-ידי השקאת מי סוטה ל"אחות דקדושה", שהוא עניין התעוררות אהבה רבה בנפש האלקית, נפעל ב"אחות דקליפה" "וצבתה בטנה ונפלה ירכה", שהוא

37) נשא ה, כה.
38) לקו"ת בהעלותך כט, ג ואילך.
39) ראה תניא ספמ"ו. לקו"ת עקב יג, סע"ג ואילך.
40) תהלים עג, כב.

השעורים, מאכל בהמה²⁷. ובפרטיות יותר - כמבואר בזהר²⁸ שזהו על דרך עניין "תרתין אחתין"²⁹, אחות דקדושה ואחות דקליפה, שעל-ידי שהשקו את מי הסוטה לאחות דקדושה, שעל-ידי זה נתקיים בה "ונקתה ונזרעה זרע"³⁰ - אזי נתקיים באחות דקליפה "וצבתה בטנה ונפלה ירכה"³¹.

ומבואר בחסידות³², ש"תרתין אחתין" הם נפש האלקית ונפש הבהמית, שנפש האלקית שרשה מתקון, ונפש הבהמית שרשה מתהו, ותהו ותיקון נקראים אחים (כמו שכתוב³³ "הלא אח עשו ליעקב"). וכיון שהם "תרתין אחתין" בשרשם - נקראים "תרתין אחתין" גם כפי שהם בהתגלות. והעניין בעבודה:

כאשר האדם מתבונן באלקות בשעת התפלה ומוליד אהבה בנפשו האלקית, אבל האהבה היא במורגש, וניכר בה עניין "לגרמיה", "קרבת אלקים לי טוב"³⁴ (לא "קרבת אלקים טוב" בעצם, אלא "לי טוב" דייקא) - אזי מעניין "לגרמיה" שבנפש האלקית נעשית יניקה לנפש הבהמית.

והיינו, שמהתגלות האהבה בנפש האלקית בשעת התפלה, יכולה לבוא אחר התפלה אהבה זרה לעניינים גשמיים, ולא רק לעניינים המוכרחים, אלא גם לענייני מותרות (אף-על-פי שאינו מקיים בהם "בכל דרכיך דעהו"³⁵), ועד שיכול ליפול רחמנא ליצלן למדריגה תחתונה יותר, שתהיה אצלו האהבה לדברים האסורים. וכל זה - מצד המורגש וה"לגרמיה" שבנפש האלקית.

ועל זה נאמר³⁶ "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי

27) סוטה רפ"ב.
28) ח"ג צז, א (ברע"מ).
29) ראה במדבר פ"ט, ט.
30) נשא ה, כה.
31) שם, כז.
32) ראה ביאורי הזהר פ' אמור לאדמו"ר האמצעי (קמ, ג ואילך), ולהצ"צ (ח"ב ע' תתקלו ואילך).
33) מלאכי א, ב.
34) תהלים עג, כח. וראה המשך תער"ב ח"א ע' נו ואילך.
35) ח"ג ע' א'תנה. ועוד.
36) משלי ג, ו.
37) שם יח, ב. וראה לקו"ת מסעי צ, א. ובכ"מ.

בכמה מקומות ברמב"ם (הקדמת הרמב"ם:.... הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב... הלכות דעות פ"ג ה"ג... הלכות ת"ת פ"א ה"ב... הלכות עבודה זרה... הלכות תשובה... הלכות מכירה... הלכות סנהדרין... סוף הלכות מלכים. ראה אוצר לשון הרמב"ם להרב אסף (חיפה, תשמ"א) בערכים השייכים לשורש חכם.

קדושה במיקרופילים

ז' אייר תנש"א. במהלך חלוקת השטרות לצדקה (ז'רע צדקות' עמ' 64) מסר לרבי הרב משה הלברשטם, מנהל מפעל הש"ס, את הספר 'רזיאל המלאך' על מיקרופילים.

כ"ק אדמו"ר: בשורות טובות והצלחה רבה, מן הסתם כתבתם שיש לשמור על קדושת הספר. הנ"ל: זה מונח בנרתיק מיוחד, כיס בתוך כיס. כ"ק אדמו"ר: כשלא יכתבו לשמור על קדושת הספר, עלול משהו להחזיק זאת אצלו, או במקום כלשהו שאינו מתאים, ואילו כשזה יכתב - הלה יחשוש, הוא יחשוש לפחות מהקב"ה....

תיקוני סת"ם – בנוצה

סופר סת"ם חב"די, מאנ"ש קראון-הייטס, מסר לפרסום בשנת תשס"ט ש"יש הוראה מפורשת מכ"ק אדמו"ר ל'סופר מומחה וירא-שמים' (תואר שניתן על-ידי רבנו) הרב אליעזר צ"ז צירקינד שי' שאין להשתמש בעט ברזל ולעשות תיקונים על תפילין ומזוזות, רק בנוצה (אוז) (הערת וביאורים' אהלי-תורה ניר-יורק גיליון תתקסז [חג-הסוכות תשס"ט] עמ' 85).

הפרשות לצדקה בלי נדר

כתב בשעתו הרב משה לברטוב לעורך מדור זה: הוראה מיוחדת שמעתי מכ"ק אדמו"ר, כשהורה להפריש צדקה ביום מסויים לתקופת זמן (כגון בעת הדלקת נרות שבת קודש לנשים), הדגיש, שיהיה הסך שונה בכל פעם שלא יהיה כנדר [וכן

פרסם ב'הערות וביאורים' אהלי תורה גיליון תשכ"ו (ש"פ פקודי תשנ"ז) עמ' 157].

ביטל קושיה במתק לשונו

בשעתו כתב ת"ח גדול, הרב בן-ציון ריבקיין, לרבי הערה, לפיה המדייק בלשונו של אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו (סימן קא סעיף ב) בעניין המתפלל בקול הרי זה מקטני האמונה, יבחין איך לשיטת אדמו"ר הזקן ומתק לשונו אין מקום לקושיית המהרש"א בחידושי אגרות שלו (סוטה לב, ב). את תוכן הערתו שב ופרסם ב'הערות וביאורים' אהלי תורה נ"י. גליון תתקי"ג (י"ד שבט - ש"פ בשלח תשס"ו), ולבסוף סיפר: על עניין זה כתב לי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בלשונו הקדושה:

(א) נהניתי מלמודו בדיוק שו[לחן] ע[רוך] אדמו[ר] [הזקן].
(ב) גם ציין לעיין בספר מראי מקומות על שולחן ערוך אדמו"ר הזקן [(מאנג'ל)].
(ג) וגם הוסיף שדבר זה הוא בחצאי-עיגול.

עצות לשמירת המחשבה

הנה קטע מדברי הרבי ב'חידות' לחתן משנת תשל"ו (פורסם ב'הערות התמימים ואנ"ש' מאריסטאון גליון תריח (תשמ"ט) עמ' 19): בנוגע למחשבות המבלבלות, הרי דובר כמה פעמים, שהעצה לזה היא היסח הדעת ככל האפשר, שאין הכוונה בזה ללחום עם המחשבה שהרי זהו היפך מהיסח הדעת ואדרבה. כי אם, בשעה שנופל[ת] לו המחשבה צריכים להחליפה לענינים כאלו שאין להם שום שייכות לזה, ומה טוב לעניני תורה ומצוות. ואם מונח ספר על השולחן או מאמר או איזה קונטרס, צריכים להסתכל בפנים כי האותיות מועילות... ומכיון שהנך חתן "חתן דומה למלך", זאלן די אלע זאכן אַנקומען אין אַ גרינגן אופן [=תהיה התמודדות עם כל ענינים אלו בנקל] מכאן ולהבא.

עניין בירור כל מדות נפש הבהמית, כולל בחינות נה"י (שהוא עניין ירכיים) שבה.

וכיון ששורש נפש הבהמית הוא למעלה משורש נפש האלקית (שהרי שורש הנפש הבהמית הוא מתהו שלמעלה מתיקון), הרי על-ידי זה שנפש האלקית מבררת את נפש הבהמית נעשית עלייה גם בנפש האלקית. וזהו שעל-ידי עניין "וצבתה בטנה ונפלה ירכה" בנפש הבהמית נעשה בנפש האלקית "ונקתה ונזרעה זרע", "היתה יולדת בצער יולדת בריחה, נקבות יולדת זכרים"⁴¹, שעניין הזכר הוא "איש דרכו לכבוש"⁴², דהיינו שנעשה מושל ושליט על עניני העולם.

ט. וזוהי שייכות עניין "תרתין אחתין" לעניין העומר, כי גם עניין ספירת העומר הוא בירור נפש הבהמית, שעל-ידי זה נעשית עלייה גם בנפש האלקית.

(41) סוטה כו, א. וש"נ.
(42) יבמות סה, ב.

וכמו שנתבאר במאמר⁴¹ בעניין "קוממיות"⁴², ב' קוממיות⁴³, שעל-ידי זה שנפש האלקית מבררת את קומת נפש הבהמית נעשה תוספת ועלייה גם בקומת נפש האלקית, ועד שעל-ידי בירור כל הז' מדות כמו שהם כלולות מז' (שהוא עניין מ"ט יום של ספירת העומר) באים לעצם שער הנז"ן, שהוא עצם הכתר⁴⁴, שעניין זה הוא הכנה למתן-תורה (וכמו שנתבאר לעיל⁴¹ שמטעם זה קורין פרשת בחוקותי קודם מתן תורה).

ועל-פי זה יש לבאר טעם המנהג⁴³ ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה, דף ליום דף ליום, כיון שעניין זה קשור עם בירור נפש הבהמית, שזוהי ההכנה למתן תורה.

(משיחות ש"פ במדבר, ערב חג השבועות, ה'תשח");
תורת מנחם, כרך כג עמ' 9-3

(43) "היום יום" ז אייר. וראה גם אג"ק ח"ט ס"ע עה ואילך.
חי"ח ע' תיב.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

כולו תורה

מה בין מצוות דאורייתא, דרבנן ומנהגי ישראל? • מה ענה הרבי בנושא מושג הזמן לפני בריאת העולם? • ומה ביקש להראות לתלמידים בגיליון הש"ס למסכת שבת? • הנחיות בענייני הלכה ומנהג • על שיחתו עם הרב (חיים) דוד אסף מחיפה, ועל עידוד הלימוד והדיוק בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן • ומה ענה לחתן שביקש עצה למחשבות זרות

מעלת המנהג

הובא מפי השמועה ("ומקובלני מזקני החסידים"): באחת מהתוועדות הרבי (לפני קבלת הנשיאות), עם תלמידי הישיבות בחול-המועד סוכות, ביאר הרבי את החילוק בין מצוות דאורייתא, מצוות דרבנן ומנהג. מצוות דאורייתא הרי הן כפי שארון מצווה לעבדו לעשות וְהלה מקיים את דברו ועושה את הפעולה. מצווה דרבנן היא כשם שהארון מרמז לעבדו לעשות, והעבד עשה את הפעולה שנרמז. מנהג הוא כאשר העבד מבין מעצמו מה לעשות ועושה פעולה. המנהג מבטא את הקשר העצמי שיש לארון עם העבד. דוגמה לכך היא השמחה הכי גדולה שישנה דווקא במנהג ההקפות של שמחת תורה, וכן הזהירות המיוחדת בשאר מנהגי ישראל כגון לבישת כיפה וכו'. מובן מכך גודל מעלתו של מנהג, עד ש'מנהג מבטל דין', כי דווקא במנהג בא לביטוי הקשר העצמי של הקב"ה עם בני ישראל (הערת הרב מנחם מענדל כהן מסקרמנטה, קליפורניה, הערות וביאורים אהלי תורה נ.י. גליון תתצב (י"ד שבט תשס"ה) עמ' 110).

שינוי מסורה ברש"י

על הנאמר ברש"י על הפסוק בפרשת תרומה

(כה, כב): "ואת כל אשר אצווה אותך אל בני ישראל - הרי וי"ו זו יתירה וטפלה ...", היינו שרש"י מביא "ואת" עם ו"ו, והרי בספר תורה ובחומש נכתב בלי ו"ו - פרסם הרב יוסף-דב קרינסקי, בשנת תשס"ו, את הסיפור הבא: בשנים הראשונות, ב'זאָל הקטן' [=אולם בית המדרש] שב-770 למעלה, היה ממוקם ארון-ספרים מהרצפה עד התקרה, בצד שמאל של בית המדרש בין ארון-הקודש והדלת. הארון היה מלא ספרים: ש"ס, שולחן-ערוך, מדרשים ועוד. מפעם לפעם היה הרבי יוצא מחדרו ואז חדרו היה המשרד של "מחנה ישראל" לעיין באיזה ספר (נראה לצורך איזה מראה-מקום) ושב למשרדו. פעם למדתי עם חברי ר' יצחק פלאהר (ע"ה) בפרשת תרומה פרק כה פסוק כב, והיה קשה לנו הרש"י בדיבור-המתחיל "ואת כל אשר אצווה אותך". שהרי בחומש כתובה תיבת את כל בלי ו"ו, וברש"י כתוב "ואת" (עם ו"ו)? לפתע נכנס הרבי לעיין באיזה ספר. פנינו אליו והצגנו את השאלה. הרבי ניגש לארון, הוציא גמרא שבת, פתח בדף נה עמוד ב, והראה לנו את התוספות (דיבור-המתחיל 'מעבירים כתיב'), ואמר לנו לעיין בגיליון הש"ס של רבי עקיבא אייגר, שהביא הרבה פעמים שיש גרסאות שונות בתנ"ך, וגם לרש"י זה ציין שם.

מאז, בכל שנה כשלומדים את החומש -

במסגרת שיעורי החת"ת - ביום שני של פרשת תרומה, חוזר העניין ונייעור במחשבותי. ('הערות וביאורים' אהלי תורה גיליון תתק"ז, ושם ציינה המערכת ללקוטי שיחות כרך כט עמ' 51 הערה 17).

זמן - לפני הזמן

באחת ההתוועדות נתבאר עניין הזמן שלפני בריאת העולם כו', כי כאשר נברא העולם - נברא בצביונו, כאילו נברא זמן רב קודם. בהמשך לאותה שיחה כתב לרבי הרב שלום-דובער לוין, מנהל ספריית אגודת חסידי חב"ד, את הפתק הבא:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א
 "מה שנתבאר בהתוועדות שבת-קודש בעניין הזמן - הנה לכאורה היה אפשר להביא לזה הוכחה מבריאת החמה, דאמרינן כן בנוגע לעניין הנוגע להלכה למעשה (ובאמירת ברכה - ברכת החמה).
 "דהנה מבואר בתוספות (דיבור המתחיל לתקופות - ר"ה ח,א), דאף שבכ"ה באלול נברא העולם, מכל מקום לתקופה מניסן של תוהו מונין, שהיתה התקופה בתחילת ליל ארבעה, ונמצאת תקופת תשרי של ישוב של אחריו ביום ד' ט"ו שעות'.

"ועל-פי המבואר בפירושו להלכות קידוש החודש להרמב"ם פרק ט' סוף הלכה ג, נראה הכוונה, דכאשר נבראה החמה בתחילת ליל ד' בששת ימי בראשית, נבראה במקום שהוא ט"ו שעות לפני תקופת תשרי; היינו כאילו נבראה בזמן תקופת ניסן של תוהו, והרי על-פי חשבון הנ"ל מברכין ברכת החודש בניסן, והרי גם חשבון התקופות הוא לפי חשבון זה דווקא (ז"ט טרמ"ב לשמואל, א' ט' תרמ"ב לר"א)".

על כך השיב לו הרבי בכתב-יד-קודשו:
 לומר דכיון (כאילו נבראה בזמן תקופת ניסן של תוהו) לכן (מברכין ברכת החודש בניסן) - זה [א]פ[שר] [ל]ומר - כמו שא[י] [אפ]שר [ל]ומר [דאד]ם [הר]אשון[ן] חי תתקל שנה ועוד כ' שנה - כיון דנברא כבן כ'. והחילוק מרישא - מובן.
 הרב לוין פרסם את המענה בשנת תשנ"ט (בגליון יו"ד (תשס"ח) של 'הערות וביאורים אהלי

תורה' עמ' 95-94), בתוספת ביאור הדברים כפי הנראה לדעתו:

ולכאורה נראית הכוונה בזה, שעניין הזמן שלפני בריאת העולם, הוא רק סדר זמנים - ולא זמן ממש, לכן אפשר לומר שזהו עניין "בצביונם נבראו", כיוון שזהו כאילו נברא זמן רב קודם; אבל זמן בפועל לא היה קודם, ולכן אי-אפשר לומר שיום ההולדת של אדם הראשון הוא כ' שנה קודם, ושזמן תקופת החמה הוא חצי שנה קודם, והחילוק ביניהם מובן.

רמזי 'חב"ד' ביד החזקה

הרב (חיים) דוד אסף מווארשה (נפטר ביו"ד בסיוון תשכ"ז בחיפה) היה ספרא רבה. בין היתר פרסם את הספרים 'ילקוט דת ודין' שנדפס בחיפה בשנת תש"ה, וכן את 'אוצר לשון הרמב"ם'. את ספרו הראשון מזכיר הרבי באגרותיו (מיום כ"ו תשרי תש"י, י"ד אדר ראשון תשי"ז, וי"ד מרחשוון תש"כ), וכמו-כן פרסמנו בשעתו כי הרב אסף פנה לרבי וביקשו לדאוג לסט של תלמוד בבלי עבור אנשי הקהילה בחיפה, והרבי נענה לבקשתו (ראה מכתב מח' אדר תשי"ג - אגרות קודש כרך ז' עמ' קפג). כמו כן ביקר בשנת תשכ"ה אצל הרבי שקיבלו בחביבות.

בו' במרחשוון תשכ"ה (אגרות קודש כרך כג עמ' רפא) כותב הרבי למר שז"ר:

מכתבי הקודמים בטח נתקבלו במועד, וכן ספר השיחות תש"ב שמסרתי עליידי הרב מחיפה הרב דוד שי אסף שהיה בביקור כאן וחזר לארץ-הקודש ת"ו.

דרך אגב, אף שחששתי לזמנו של כבודו בידעי טרדותיו והיה לבי מהסס במסירת הספר לכבודו אישית עליידי הרב אסף, אבל לא יכולתי להשיב פניו בזה, בפרט אחרי אשר הראני שנמצא הצירוף "חב"ד" - חכמה בינה דעת ביחד - בדברי המורה הגדול הוא הרמב"ם, בספר משנה תורה, הלכות יסודי התורה (פרק ב' הלכה ב')...

לימים, ציין הרבי בלקוטי שיחות (כרך כג עמ' 87-86, הערה 49):

"להבין כו' בחכמתו כו' ויודעי" - חב"ד; וכן הוא